

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi

The Journal of International Social Research

Cilt: 7 Sayı: 29 Volume: 7 Issue: 29

www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

PİYANO ESERLERİNDEN EGZERSİZ YAZMA YÖNTEMİ METHOD AT WRITING EXERCISE IN WORKS OF PIANO

Barış TOPTAŞ*

Öz

Piyano eserleri denilince aklı; sonatin, sonat, menuet, rondo, bagatelle vb. başlıklar altında yazılmış parçalar gelir. Bu eserler piyano öğrencileri tarafından piyano öğretmenlerinin gözetiminde zorluk seviyelerine göre belirli bir sıra ile seslendirilir. Bu eserlerin yanında piyano etütleri de piyano eğitiminin önemli bir parçasıdır. Bilindiği üzere piyano etütlerinin, öğrencinin teknik seviyesi ve müzikalitesinin geliştirilmesi açısından önemi oldukça büyüktür. Bir piyano eserini çalmadan önce çalışması gerekli olan etütler vardır. Bu etütler çalınacak olan piyano parçası için önemli teknik ve müzikalite kazanımları sağlamaktadır. Etütlerin yanında, diziler, arpejler, kadanslar, egzersizler vb. çalışmaların piyano eserlerini daha iyi çalabilmek ve yorumlayabilmek için ellerin gerekli esnekliği ve tekniği kazanması açısından fayda sağladıkları bir gerçektir. Piyano için yazılmış birçok egzersiz bulunmaktadır. Bu çalışmanın amacı; günümüzde var olan piyano egzersizlerinin yanına yenilerini eklemektir. Bu çalışmada, yeni egzersizleri oluşturulurken piyano eğitiminde kullanılan bir sonatinin (M. Clementi Op.36 No:1, Allegro) içerisinde bulunan bazı kalıplardan yararlanılmıştır. Yapılan çalışmanın sonucunda dokuz (9) farklı kalıptan 24 farklı egzersiz oluşturulmuştur. Oluşturulan egzersizlerin farklı amaçlarla nasıl kullanılabileceği ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

Anahtar Kelimeler:Piyano, Sonatin, Egzersiz, Egzersiz Yazma

Abstract

Piano Works come to mind, sonata, sonata, minuet, rondo, bagatelle etc. Written under the heading sparts. It is spoken Works according to the level of difficulty with a sequences pecific the piano under the guidance of teachers by piano students. This works in the piano next to the studies an important part of the piano education. As is known, the importance of the piano etudesare quite large development of the student's technical level and in terms of musical expression. Before playing a piano works, there are studies that are required to work. This studies provides the most important technical and musical expression gains for piano piece played. Addition to the etudes sequences, arpeggios, cadences, exercises and so on work... benefit from a fact that they provide hands to gain then ecessary flexibility and technique in order to interpret the beter and you can play the piano works. There are many exercises for piano was written. The aim of the this study to add new ones exercises on the piano next to the currently available. In this study, creating new exercises some patterns were utilized located in a Sonata (M. Clementi Op.36 No:1, Allegro) used quite often in piano education. Created as a result of the study. nine (9) different from the mold 24 differnt exercise. Generated exercises described in detail in how can be used for different purposes.

Keywords: Piano, Sonata, Exercise, Exercise Writing.

*Yrd. Doç. Dr.,Adıyaman Üniversitesi Devlet Konservatuarı Müzik Bölümü, btoptas@hotmail.com

1. GİRİŞ

Yalın ve özlü anlamıyla müzik eğitimi, bireye kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak belirli müziksel davranışlar kazandırma, bireyin müziksel davranışında kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak belirli değişiklikler oluşturma ya da bireyin müziksel davranışını kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak değiştirme veya geliştirme sürecidir (Uçan, 1997: 30).

Müzik eğitiminin önemli bir boyutu olan çalgı eğitimi ve öğretimi, çalgıyı çalabilme becerisine sahip olabilmek için bir takım davranışların sistematik olarak kazanılmasını amaçlar. Çalgı eğitimi olmadan yapılan bir müzik eğitimi düşünülemez. Bir başka deyişle, müzik eğitiminin temel boyutlarından biri olan çalgı eğitiminin yapılmadığı durumlarda müzik eğitimi ya eksik, ya yetersiz, ya da yeterince sağlam ve tutarlı olamaz (Şişman, 2010:204).

Piyano: Klavyesinden mekanizmasına, tellerinden pedallarına kadar binlerce parçadan oluşmuş bir bütünün sağladığı zengin ses olanaklarıyla üstün niteliklerini insanlığa sunan evrensel bir çalgıdır. Klavyeli çalgılar ailesindeki klavye, org ve çeleta gibi öteki çalgıların yanı sıra, son iki yüz yıldan beri bütün dünyada yaygınlık kazanmış gözde bir çalgı konumundadır. Piyano ses genişliği bakımından, bir orkestra gövdesinin armonik olanaklarına eş değerdir (Say, 2001: 194).

Piyanonun tek başına bir orkestra görevi görmesi onu özel kılar. Bir keman konçertosu çalan kişinin onlarca müzisyenden oluşan bir orkestra bulmasına gerek kalmaz. Bu durum birçok çalgı ve ses (şan) içinde aynıdır. Piyano bir orkestranın yaptığı her şeyi yapabilmektedir. Piyanonun çokseslilik açısından bu zengin özelliğini Franz Liszt'nin Beethoven senfoni transcription'larında (piyanoya uyarlama) görülmektedir.

Öğrencinin bireysel özelliklerini ortaya çıkarmak, müzik zevkini geliştirmek, ona hayati boyunca yardımcı olacak ve rehberlik edecek bir anahtar vermek piyano eğitimcilerinin en önemli amaçlarından biridir. Bu anahtar ise temel piyano tekniğidir. Öğrencinin teknik gelişimi piyano eğitimi süresince en çok üzerinde durulması gereken önemli bir konudur. Piyano tekniğinden söz edildiğinde temel piyano teknikleri (legato, staccato, non legato vb.), tuşe (parmakların tuşa dokunma biçimi), sürat, hatasız ve net çalma, temiz ve doğru pedal kullanma, dinamikleri (nüansları) doğru ve yerinde uygulama gibi unsurlar anlaşılmaktadır (Demirova, 2008: 15).

Çalgı eğitiminin önemli boyutlarından biri olan piyano eğitiminde, bireylerin çalma becerilerini geliştirmesi için yapması gereken önemli çalışmalardan birisi alıştırmadır. Gerek teknik etütler, gerek gam çalışmaları, gerekse hazırlayıcı alıştırmalar çalmak, öğrencilerin piyano çalma becerileri ve teknik gelişimleri açısından hayati önem taşımaktadır. Piyano eğitiminde var olan her türlü teknik ya da müzikal unsura ait bir çalışma, etüt ya da egzersiz olduğu düşünülürse, alıştırmaya çalma kavramının doğru algılanmasının önemi ortaya çıkacaktır (Kurtuldu, 2010:246).

Çalgı eğitiminde öğrenciler için, başlangıçtan itibaren etkili bir şekilde alıştırmaya yapmak son derece önemlidir. Bu nedenle çalgı öğrenmenin ilk basamaklarından başlayarak sürdürülen çalışmalar, öğrencinin ilgisini çekecek çok sayıda kısa parçalar, nota bulma oyunları ve basit teknik egzersizlerle desteklenmeli ve öğrencinin alıştırmaya yapma saatleri daha renkli hale getirilerek, düşebileceği isteksizlik de ortadan kaldırılmalıdır. (Ercan, 2008: 102).

Piyano eğitiminde alıştırmaya çalmak, öğrencilerin çalınacak eser öncesinde ısınmasını ve belli oranda mukavemetinin artmasını sağlayacaktır. Öğrenci bu yolla kendini daha hazır hissederek, eserin ilk tekrarlarında kaybedeceği ısınma ve hazırlanma aşamalarında zaman kazanacaktır (Kurtuldu, 2010:252).

Piyano eğitimi sürecinin her evresinde, her eser/etüt/alıştırma, öğrencinin bilgisi sınırları içinde teknik ve müzikal disiplinler ekseninde olabildiğince kapsamlı olarak analiz edilmelidir (Bağçeci, 2003: 163). Yapılacak bu analiz ile öğrenciye çalışması için verilen bir esere uygun etüt, gam, dizi vb. teknik çalışmaların yanında bazen de küçük parmak egzersizleri

verilmesi oldukça önemlidir. Bu parmak egzersizleri en küçük iki ölçüden başlayarak daha fazla ölçü sayısına sahip olabilir.

Parmak egzersizi; küçük bir ezgisel yapıdan oluşmuş, uygulayıcı tarafından art arda durmaksızın belirli bir süre için planlanarak (5dk, 10dk gibi) uygulanan küçük parçalardır. Bu küçük kalıp parçalar (egzersizler) tek ton üzerinden olabildiği gibi aynı yapının farklı tonlarla uygulanması ile de çalışılabilmektedirler. Bu parmak egzersizlerine aşağıda bir kaç örnek verilmiştir.

Şekil 1. Pischna Egzersiz

Şekil 1'deki pischna egzersiz do majörden başlayıp yarım ses aralıklarla sistemli bir şekilde ton değiştirmektedir. Bu sayede birinci ölçüde beş sestem oluşan inici ve çıkıcı hareket tüm tonlarda uygulanabilmektedir. Bu egzersizde ton değişimleri tonal bir geçiş olmadan direk yapılmıştır.

Şekil 2. Beringer Egzersiz

Şekil 2'de Beringer egzersiz şekil 1'deki pischna egzersiz ile aynı mantıkta tasarlanmıştır. Beringer egzersizin farkı ise tonal geçişlerin direk değil tonal hazırlık yapılarak olmasıdır. Sırayla do majör, do minör, re bemol majöre hazırlık ve arkasından gelen re bemol majör'dür. Bu şekilde beş sesi içeren çıkıcı ve inici hareket tüm tonlarda uygulanmıştır.

Piyanoda sistemli şekilde çalışılacak egzersizler, öğrenciye hem tonal bilgi hem de teknik seviye olarak katkı sağlamaktadır.

Çalgı çalma; sistemli ve dikkatli çalışmayı gerektiren bir süreçtir. Çalgı eğitiminin önemli bir bölümünü oluşturan etütlerin çalışılmasında; bu etütlerin amacının, hangi tekniği geliştirmeye ya da hangi teknik problemlerin aşılmasına yönelik olduğunun da bilinmesi gerekmektedir. Öğretmenin öğrenciye uygun kaynakları bulması ve onu bu konuda yönlendirmesi gerekir. Aynı zamanda öğretmen, öğrencilerine karşılaştıkları herhangi bir teknik problemi nasıl çözeceklerine ilişkin önerilerde bulunmalı, öğrencilerin bireysel olarak çalgı çalışma süreçlerine olumlu katkıda bulunacak ipuçları vermelidir (Şişman, 2010:207).

Müzik eğitiminde her konuda başvurulacak bir çalgı olan piyanonun bu yapısı, öğretim sürecinde uygulanacak çalışma prensiplerini kendine özgü bir yapıya kavuşturmuştur. Bu prensipler içerisinde en baste gelen unsurlardan biri de şüphesiz etüt, egzersiz ve alıştırma çalışmalarıdır (Kurtuldu, 2010:246). Bazen etüt, egzersiz ve alıştırma çalışmak, öğrenci gözüyle piyano çalmayı sıkıcı hale getirmektedir. Piyano eğitimi alan öğrencilerin, bu çalışmalara gerekli zamanı ayırmalarını sağlama da piyano öğretmenlerinin önemi büyüktür.

Öğrencinin her yönüyle iyi piyano çalabilmesi için nota okuma düzeyinin ve el becerisinin iyi olması yeterli olmamaktadır. Bu yüzden piyano eğitiminde öğretmenin rolü çok büyüktür. Öğretmenin piyano üzerinde göstereceği küçük ipuçları, öğrencinin çalıştığı parçayı daha kısa zamanda daha çabuk anlayarak çalmasını sağlayacaktır. Bu küçük ipuçları, parça içinde geçen bazı gam, dizi, arpej vb. gibi yapıları daha kolay algılamasını ve sonrasında hızlı bir şekilde uygulamasını sağlamaya yönelik olmalıdır.

Piyano eğitiminin bazı evrelerinde teknik gelişimin doğru bir şekilde oluşması için çalınması gereken zorunlu etütler ve egzersizler vardır. Bu çalışmaların öğrenciler için sıkıcı olmaya başladığı durumlarda öğrencilere daha melodik etütler verilmelidir. Ayrıca öğrencinin çalıştığı ya da yeni çalışacağı parça içinden küçük parmak egzersizleri ya da etütler oluşturulabilir. Bu küçük egzersizler öğrencinin parça içerisinde sevdiği motiflerden seçilerek oluşturulabilir ve daha faydalı olması amacıyla farklı tonlara da aktarılıp yazılabilir.

2. YÖNTEM

2.1. Amaç

Bu çalışmanın amacı piyano eğitiminde kullanılan eserlerin (Sonatin, Sonat vb.) içerisinde bulunan küçük motiflerden örnek alınarak, teknik seviyeyi geliştirici egzersizlerin oluşturulması ve bu egzersizlerin nasıl oluşturulduğunun açıklanarak daha sonraki benzer çalışmalara ışık tutmaktır.

2.2. Evren ve Örneklem

Çalışmanın evrenini, piyano eğitiminde kullanılan eserler (Sonatin, Sonat), örneklemini ise çalışma kapsamında seçilen Muzio Clementi'nin Op.36 1 Nolu Do Majör Sonatini'nin Allegro bölümüdür. Bu sonatinin seçilmesindeki en önemli neden, piyano eğitimi veren kurumlarda kullanılan kaynak kitaplarda sıklıkla yer almasıdır.

2.3. Verilerin Toplanması

Çalışma kapsamında ilk olarak piyano eğitimi ve bu eğitim içerisinde etüt, egzersiz, teknik çalışma, egzersiz konularında literatür taraması yapılmış, hazırlanan konu için gerekli kaynaklara ulaşılmaya çalışılmıştır. Ele alınan sonatin üzerinde gerekli çalışmalar yapılarak Clementi'nin Op.36 1 Nolu Do Majör Sonatini içerisinde egzersiz olarak tasarlanabilecek 9 kalıp belirlenmiştir. Bu kalıplar üzerinden piyano çalan öğrencide, teknik seviyenin gelişimini sağlayacağı düşünülen 24 farklı egzersiz yazılmıştır.

2.4. Sınırlılıklar

Bu çalışma kapsamında hazırlanan egzersizler, ele alınan sonatin'e yönelik bir ön çalışma olarak kullanılabileceği gibi, Sonatinin çalışılmasından sonra elde edilen bazı teknik davranışların daha da geliştirilmesi amacıyla da kullanılabilir. Bu amaçla sonatin içerisinden seçilen bazı kalıplar, değişik biçimlerde egzersiz olarak düzenlenmiştir. Bu egzersizlerin hem farklı parmak numaralarıyla hem de farklı tonda seslendirilmesinin, öğrencinin piyanoyu daha işlevsel kullanmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

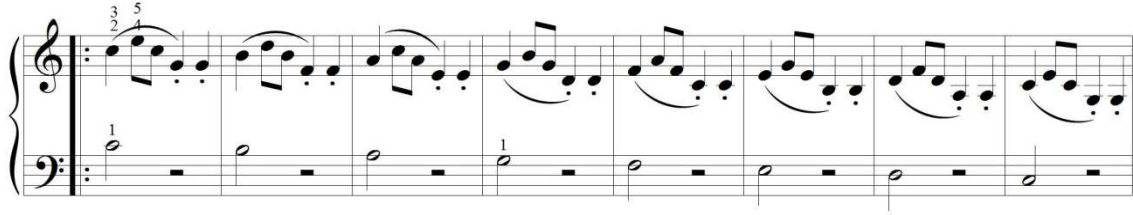
3. BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde çalışma kapsamında ele alınan, Muzio Clementi'nin Op.36 1 nolu Do Majör Sonatini'ninden yola çıkılarak elde edilen bulgulara, bu bulgulara dayalı çözümlemelere ve yorumlara yer verilmiştir.

Şekil 3. Kalıp 1

Yukarıda şekil 3'te kalıp 1 görünmektedir. Bu kalıp çalışma kapsamında ele alınan sonatinin birinci ölçüsüdür. Kalıp 1'e ilişkin egzersiz çalışması aşağıda sergilenmiştir.

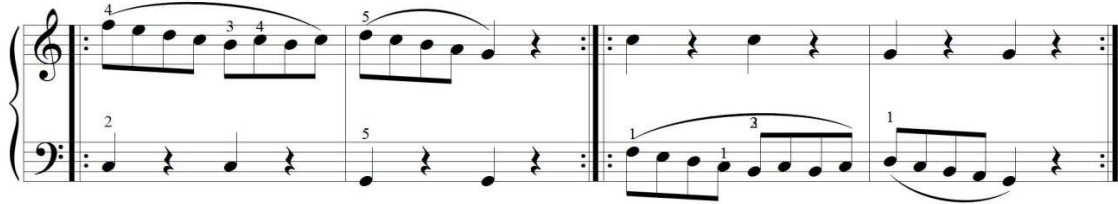
Şekil 4. Egzersiz 1

Yukarıdaki şekil 4'te ele alınan sonatının ilk ölçüsü, sağ elde ince do sesinden başlayarak bir oktavlık ses sınırı içerisinde kalın do'ya kadar aynı temayı kullanarak inici bir hareketle işlenmiştir. Aynı şekilde sol elde de do'dan do'ya bir oktavlık inici dizi oluşturulmuştur. Sağ elde kullanılan akor yapısı tüm ölçülerde 6'lı konumdadır. Böylece bu egzersizde; 6'lı akor yapısı sağ elde farklı konumlarda kullanılarak öğrencinin sadece bir konumu değil aynı zamanda 7 farklı konumu pekiştirmesini sağlayacaktır. Oluşturulan egzersizin iki farklı parmak numarası ile seslendirilmesi de sağ elin gelişimi açısından önemlidir.

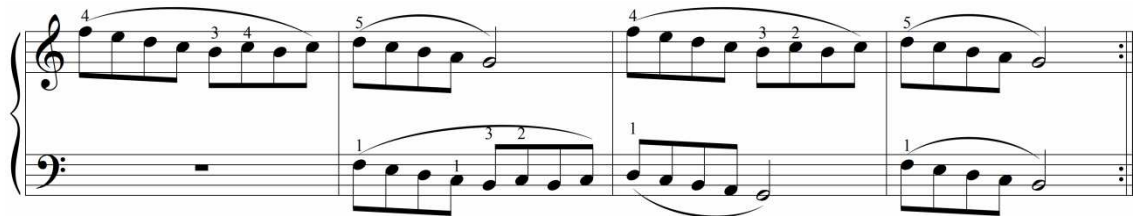
Şekil 5. Kalıp 2

Yukarıda şekil 5'de kalıp 2 görünmektedir. Bu kalıp çalışma kapsamında ele alınan sonatının üç ve dördüncü ölçüleridir. Kalıp 2'ye ilişkin egzersiz çalışması aşağıda sergilenmiştir.

Şekil 6. Egzersiz 2

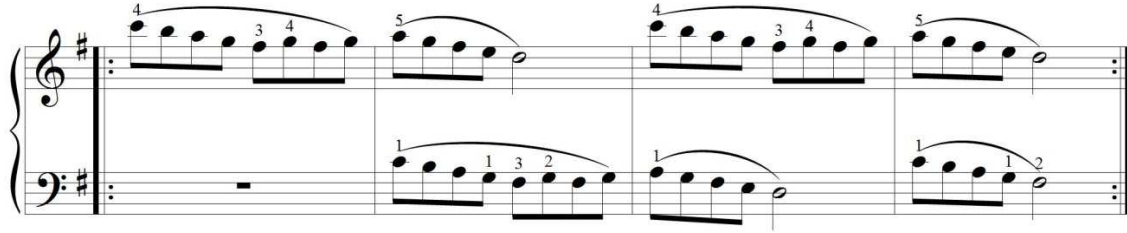
Yukarıdaki şekil 6'daki ilk iki ölçü sonatın'de kullanılan yapıdır. Sonraki iki ölçü ise bu yapının ters çevrilmiş durumudur. Bu durumda sonatın içerisinde sağ el ile çalınan bu yapıyı birde sol elde çalmak, sol elin farklı olarak gelişmesini sağlayacaktır. Piyano öğrencilerin sol ellini geliştirmek için ekstra etütler ile öğrencinin ödev sayısını arttırmak yerine bu şekilde bir uygulama ile hem fazladan ödev verilmemiş olunur hem de parçayı ve bu küçük egzersizi çalışmak öğrenci için daha zevkli hale gelir.

Şekil 7. Egzersiz 3

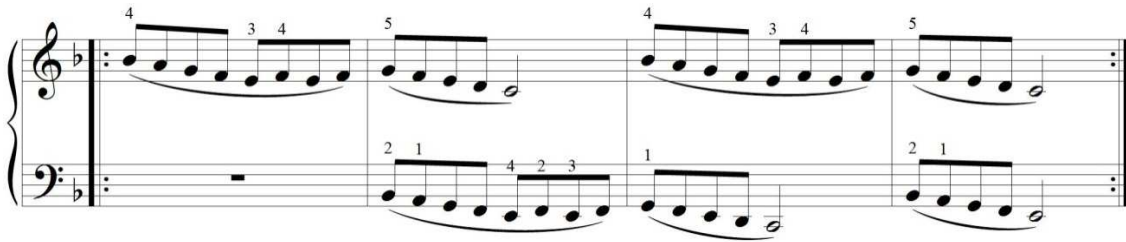
Yukarıdaki şekil 7'de sağ elde, ilk iki ölçü ile son iki ölçü aynıdır. Sol elde ise bir ölçülük (dörtlük) sustan sonra iki ve üçüncü ölçüler şekil 6'da tasarlanan üç ve dördüncü ölçülerdir. Yukarıdaki şekilde görüldüğü gibi iki yapı bir kanon gibi birbirini takip etmektedir. Bu egzersiz

sürekli olarak tekrarlandığında hem iki elin koordinasyonunu geliştirmeye hem de görsel dikkati oldukça ileri seviyeye taşımaya yönelik olduğu görülecektir.

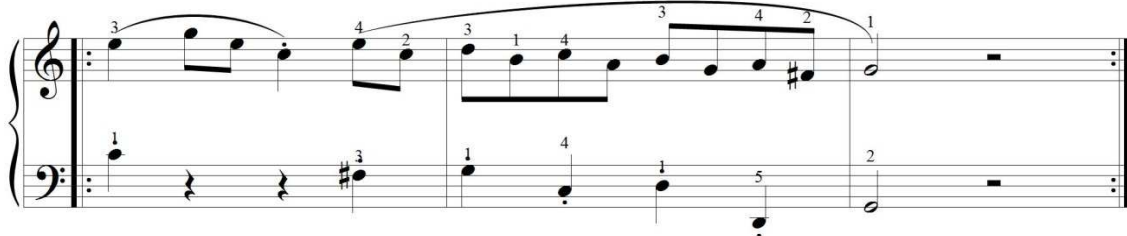
Şekil 8. Egzersiz 4

Yukarıdaki şekil 8’de ki egzersiz şekil 7 ile aynıdır. Şekil 8 ve şekil 7 arasındaki tek ayırım ton farkıdır.(şekil 7 do majör, şekil 8 Sol Majör). Piyano çalan öğrenciler için bu ton değişimindeki en önemli yarar, egzersizin farklı pozisyonda çalınması ile piyanoda farklı bir pozisyonun gelişimini sağlamasıdır.

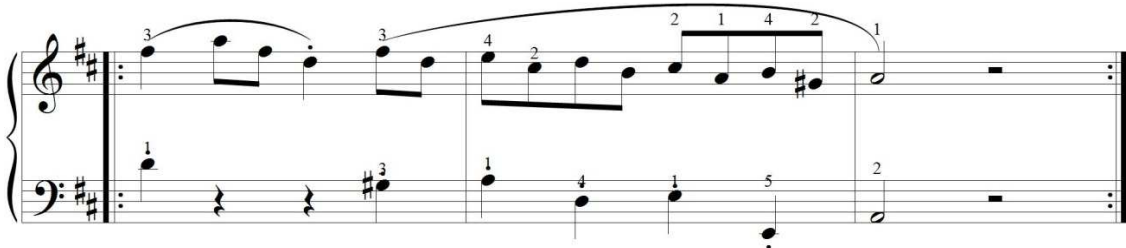
Şekil 9. Egzersiz 5

Yukarıdaki şekil9, şekil8ile yine aynı yapıdadır. Bu egzersizdeki fark ise hem ton hem de parmak numaralarıdır. Ton değişimi, egzersize farklı bir renk vermiştir. Sol elde ikinci ölçüde 2’den-1’e geçiş yapan parmak numarası sayesinde öğrencinin bu egzersiz ile farklı kazanımları olacaktır. Özellikle bu egzersizin de sürekli olarak tekrarlanarak çalınması piyano tekniğini geliştirmesi açısından fayda sağlayacağı düşünülmektedir.

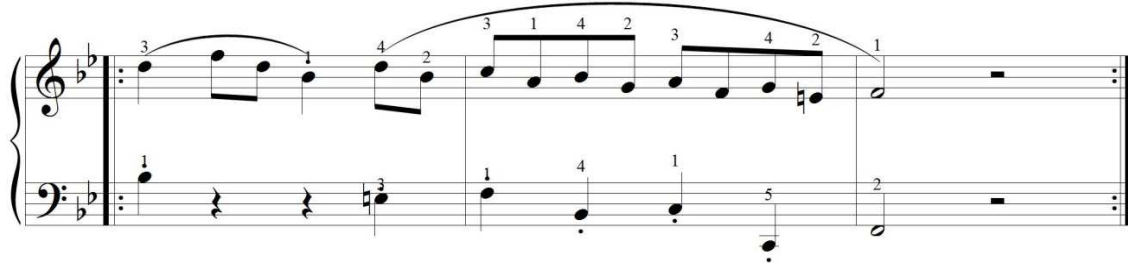
Şekil 10. Kalıp 3

Yukarıda şekil 10’da kalıp 3 görünmektedir. Bu kalıp çalışma kapsamında ele alınan sonatinin altı, yedi ve sekizinci ölçüleridir. Bu kalıpta özellikle birinci ölçünün son zamanı ile üçüncü ölçünün ilk zamanına kadar teknik parmak geçişleri vardır. Bu yapı kendi içinde oldukça dinamiktir. Do majör’den Sol Majör’e geçiş yapılmıştır. Kalıp 3’e ilişkin egzersiz çalışması aşağıda sergilenmiştir.

Şekil 11. Egzersiz 6 Re Majör

Yukarıdaki şekli 11'i incelediğimizde şekil 10'daki Do Majör yapının Re Majör'e aktarıldığını görmekteyiz. İki yapı incelendiğinde ilk olarak parmak numaralarındaki değişiklik göze çarpmaktadır. Şekil 10'daki orijinal ezgiyi doğru seslendiren öğrenci bu egzersizi ilk çalmaya başladığında sadece tonal olarak bir karmaşa yaşayacaktır. Bu sorun aşıldığında, şekil10'da do majörden sol majöre aktarımı öğrenen öğrenci aynı zamanda şekil 11'de ki egzersizde ise re majörden la majöre geçmeyi öğrenecektir. Böylelikle farklı etüt ya da egzersizlere gerek duyulmadan basit bir şekilde tonal yapılar daha iyi kavranacaktır.

Şekil 12. Egzersiz 7 Si Bemol Majör

Yukarıdaki şekil 12'deki egzersizin melodisi şekil 10'daki orijinal melodi ile aynıdır. Şekilde görüldüğü gibi egzersizin tonu si bemol majöre aktarılmıştır. Bu sayede yeniden hem farklı bir ses rengi hem de farklı bir pozisyon oluşturulmuştur. Bu egzersiz piyano öğrencilerinin farklı tonal ve teknik açısından gelişmelerine katkı sağlayacaktır. Ezgideki bu tonal değişim tüm majör tonlara uygulanarak bütün majör tonların kavratılması oldukça kolaylaştırılabilir.

Şekil 13. Kalıp 4

Yukarıda şekil 13'de kalıp 4 görünmektedir. Bu kalıp çalışma kapsamında ele alınan sonatinin sekiz ve dokuzuncu ölçüleridir. Sol elde birinci ölçüde bir oktavlık sol majör dizi, ikinci ölçüde ise la'danla'ya oktav atlama görünmektedir. Sağ elde ikinci ölçüde ise altılı konumda Alberti bası mevcuttur. Bu yapı aşağıda farklı şekilde işlenmiştir.

Şekil 14. Egzersiz 8

Yukarıdaki egzersizde şekil 13'deki yapı kullanılarak geniş bir çıkıcı ezgi oluşturulmuştur. Sağ el partisine dikkatlice bakıldığında şekil 13'de bulunan birinci ve ikinci ölçülerdeki yapı ile aynıdır. Sağ el do sesinden başlayıp on ses yukarı çıkararak mi sesinde son bulmuştur. Sağ elde birinci ölçüdeki çıkıcı dizi hareketi sol el ikinci ölçüde farklı sestem tekrarlanarak egzersize daha mekanik bir yapı kazandırılmıştır. Bu sayede iki el soru cevap yada bir kovalamaca-takip gibi işlemektedir. Kısacası ele alınan sonatin içerisinden çıkan bu yapı, her iki elde farklı şekilde kullanılarak iki elin aynı seviyede gelişimini sağlamaya yönelik olarak tasarlanmıştır.

Şekil 15. Egzersiz 9

Şekil 15 incelendiğinde şekil 14'te sergilenen do majör egzersizin la majöre aktarılmış konumu görülmektedir. Buradaki en önemli durum, birbirinden farklı pozisyon değişiklikleri ve oldukça teknik çalmaya yönelik parmak numaralarıdır. Sol eldeki çıkıcı diziler farklı parmak numaralarıyla başlamış ve parmak geçişleri de farklı numaralarla olmuştur. Sol eldeki parmak geçişleri sırasıyla;

2. ölçü: sol (3) – do (3) – fa (3),
4. ölçü: si (4) – fa (4) – do (2),
6. ölçü: re (5) – si (4),
8. ölçü: fa (4) – do (3) - fa (3) – sol (2),
10. ölçü: la (5) – fa (3).şeklinde oluşmuştur.

Şekil 16. Kalıp 5

Yukarıda şekil 16'da kalıp 5 görünmektedir. Bu kalıp çalışma kapsamında ele alınan sonatinin on dördüncü ölçüsüdür. Bu ölçü görüldüğü gibi oldukça sadedir. Aşağıda bu ölçü geliştirilerek bir teknik egzersiz olarak sergilenmiştir.

Şekil 17. Egzersiz 10

Şekil 16'daki kalıp incelendiğinde bir ölçü içerisinde küçük bir inici hareketin yapıldığı göze çarpmaktadır. Bu yapıdan yola çıkarak şekil 17'de oluşturulan beş ölçümlük egzersiz bir oktavlık inici bir harekete sahip olmuştur. Bu egzersiz ile birlikte sağ elin kendine yönelik teknik gelişiminin yanında aynı ezgiyi sol elin de çalması iki elinde aynı anda benzer gelişimi kazanması açısından önemlidir. Yukarıdaki egzersizin en önemli özelliği birisi iki farklı parmak numarası ile çalınmasıdır. İlk çalmda sağ el 4 numaralı parmak, sol el 1 numaralı parmak, ikinci tekrarda sağ el 5 numaralı parmak, sol el 2 numaralı parmak olarak seslendirilmesinin yapılabileceği görülmektedir. Bu sayede egzersizin öğrenciye kazandıracak davranışların çok yönlü olması düşünülmektedir. Bu egzersizin farklı tonlar ve ritimlerle düzenlenip kullanılması, egzersizi teknik olarak daha üst seviyeye taşıyacaktır.

Şekil 18. Egzersiz 11

Yukarıdaki şekil 18'de görüldüğü gibi egzersiz onaltılık nota değerleri ile oluşturulmuştur. İki elin aynı melodiyi bir oktav aralıkla kullandığı görülmektedir. Egzersizin birinci ölçüsü incelendiğinde bir ve ikinci zamandaki mi-re-do-si, re-do-si-la kalıbı üç ve dördüncü zamanlarda birebir tekrarlanmıştır. İkinci ölçüden itibaren aynı sistemde tekrarlanarak bir oktavlık inici hareketle do notasında sonlanmıştır. Egzersizin iki farklı parmak numarası kullanımı ile çalınabileceği ilk ölçüdeki parmak numaraları ile belirtilmiştir. İlk çalmda sağ el 4 numaralı parmak, sol el 1 numaralı parmak, ikinci tekrarda sağ el 5 numaralı parmak, sol el 2 numaralı parmak olarak seslendirilmesinin yapılabileceği görülmektedir. Bu egzersizin farklı tonlar ve ritimlerle düzenlenip kullanılması, egzersizi teknik olarak daha üst seviyeye taşıyacaktır.

Şekil 19. Egzersiz 12

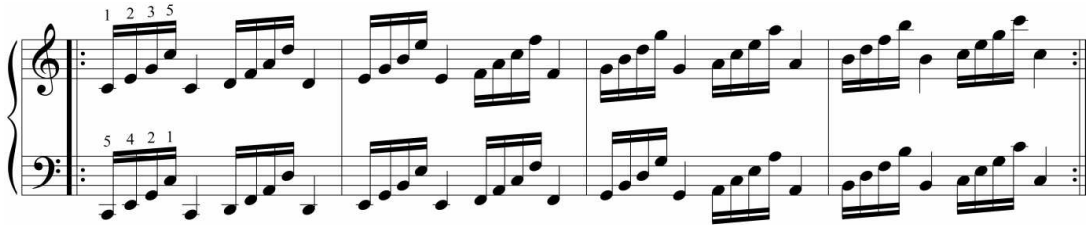
Şekil 19'daki egzersiz, şekil 18'deki egzersizin ters çevrilmiş durumudur. Şekil 18'de inici olarak sergilenen egzersiz şekil 19'da çıkıcı şekilde tasarlanmıştır. Bu egzersiz ile birlikte

benzer bir yapıda farklı bir davranışın öğretilmesi ve geliştirilmesi amaçlanmıştır. Şekil 19'un ilk ölçüsü incelendiğinde egzersizin iki farklı parmak numarası ile çalınabileceği görülmektedir. İlk çalınmada sağ el 1 numaralı parmak, sol el 4 numaralı parmak, ikinci tekrarda sağ el 2 numaralı parmak, sol el 5 numaralı parmak olarak seslendirilmesin yapılabileceği görülmektedir. Bu egzersizin farklı tonlar ve ritimlerle düzenlenip kullanılması, egzersizi teknik olarak daha üst seviyeye taşıyacaktır.

Şekil 20. Kalıp 6

Yukarıda şekil 20'de kalıp 6 görünmektedir. Bu kalıp çalışma kapsamında ele alınan sonatinin on beşinci ölçüsüdür. Sol elde bir oktavlık akor seslerin içeren bir arpej, sağ elde ise sadece sol notası mevcuttur. Bu kalıbın egzersiz olarak oluşturulmuş biçimi aşağıda sergilenmektedir.

Şekil 21. Egzersiz 13

Şekil 21'de egzersiz iki elde do notası ile başlamıştır. Şekil 20'deki kalıpta sol elde kullanılan arpej yapısı, egzersizde her iki el için düşünülmüş ve böylece sadece sol elin değil aynı zamanda sağ elinde benzer yapıyı uygulayarak geliştirilmesi düşünülmüştür. Bu egzersizin, öğrencinin arpej tekniğini, pozisyon kabiliyetini ve ton bilgisini geliştireceği düşünülmektedir.

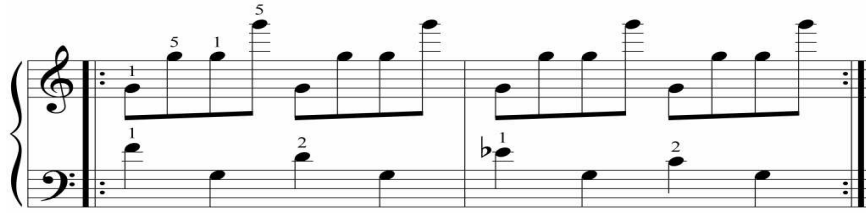
Şekil 22. Egzersiz 14

Yukarıdaki şekil 22'nin, şekil 21 ile biçim olarak aynı olduğu görünmektedir. Şekil 21 ve şekil 22 arasındaki fark ilk önce tonal olarak dikkat çekmektedir. Şekil 21'deki egzersizin do majör olmasına karşılık şekil 22'deki egzersiz re majör olarak tasarlanmıştır. Böylelikle şekil 21'de do majör olan egzersizin sol elinde hiçbir parmak numarası değişimi olmamasına karşın, şekil 22'de ki re majör egzersizin sol eli incelendiğinde farklı arpej pozisyonlarında parmak numaralarının kullanıldığı dikkat çekmektedir. Bu parmak değişimi 3 ve 4. parmaklar arasında olmuştur. Bunun yanında şekil 22'deki re majör egzersizin, öğrencinin arpej tekniğini, pozisyon kabiliyetini ve ton bilgisini, şekil 21'deki do majör egzersize göre daha farklı şekilde geliştireceği düşünülmektedir.

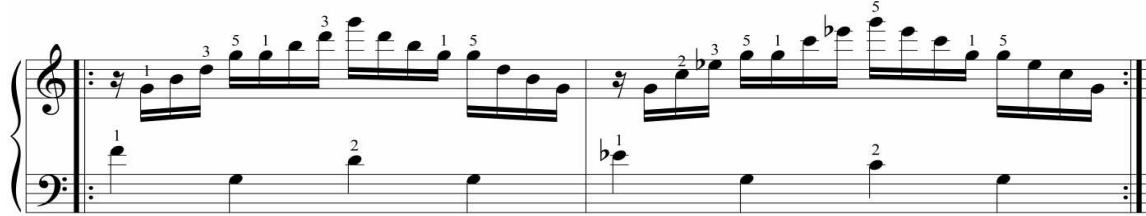
Şekil 23. Kalıp 7

Yukarıda şekil 23'te kalıp 7 görünmektedir. Bu kalıp çalışma kapsamında ele alınan sonatinin yirmi ve yirmi birinci ölçüleridir. Kalıpta görüldüğü gibi sağ elde sol (ince) - sol (kalın) oktav hareketi oldukça sadedir. Aşağıda bu ölçü geliştirilerek bir teknik egzersiz olarak sergilenmiştir.

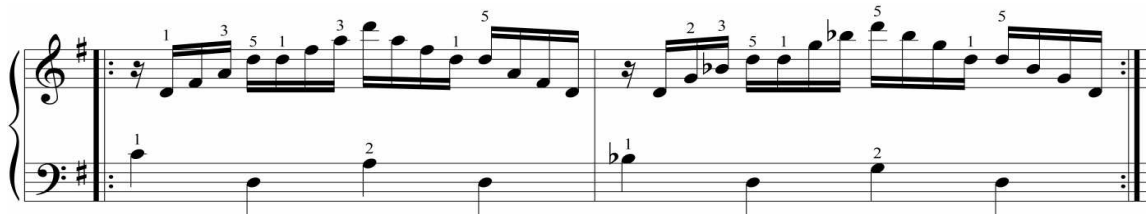
Şekil 24. Egzersiz 15

Yukarıda ki şekil 24 incelendiğinde, sol elin şekil 23'teki kalıp 7 ile aynı olduğu görünmektedir. Bunun yanında şekil 24'de sağ elde daha farklı bir yapı sergilenmiştir. Şekil 24'deki sağ el, şekil 23'tekin aksine kalından inceye doğru bir oktav atlaması yapmaktadır ve atlamanın yapıldığı ikinci sol notasında tekrar bir atlama yaparak bir oktav daha yukarı çıkmaktadır. Böylelikle sağ el beş ve birinci parmak ekseninde denge pozisyonuna sahip olmuştur. Bu sayede egzersiz, hem icrası zevkli olarak hem de teknik olarak kendini göstermektedir.

Şekil 25. Egzersiz 16

Şekil 25'de sağ el incelendiğinde şekil 23 kalıp 7'deki sağ el notaları ile çok ayrı olduğu görülmektedir. Yukarıdaki egzersizin çıkış noktasının tonal yapısı olduğu görülmektedir. Birinci ölçünün sol majör (yedili), ikinci ölçü ise do minör olduğu açıktır. Bu tonal yapıdan yola çıkılarak sağ elde birinci ölçüde sol majör akorunun ve ikinci ölçüde do minör akorunun tüm seslerinin kullanıldığı görülmektedir. Sağ elde ikinci zamanın bir ve ikinci çeyreğinde beş'ten bir'e, üçüncü zamanın son çeyreği ile dördüncü zamanın ilk çeyreğinde ise bir'den beş'e geçiş yapan parmakların önemli bir denge noktası oluşturduğu görülmektedir.

Şekil 26. Egzersiz 17

Şekil 26'daki egzersiz şekil 25'deki egzersiz ile yapı olarak aynıdır. Aralarındaki tek fark ton yapısıdır. Böylelikle şekil 25'de do majör tonda çalınan egzersizden elde edilen kazanımlara ek olarak şekil 26'da sol majör tonda seslendirilen egzersizle birlikte elde edilen kazanımlar da

eklendiğinde çok küçük bir kalıp ezginin ne denli faydalı bir egzersize dönüştüğü açıkça görülmektedir. Bu egzersiz bütün majör tonlara uyarlanabilir, böylece bu egzersiz ile tüm majör tonlar daha ayrıntılı tanınarak öğrenilecektir.

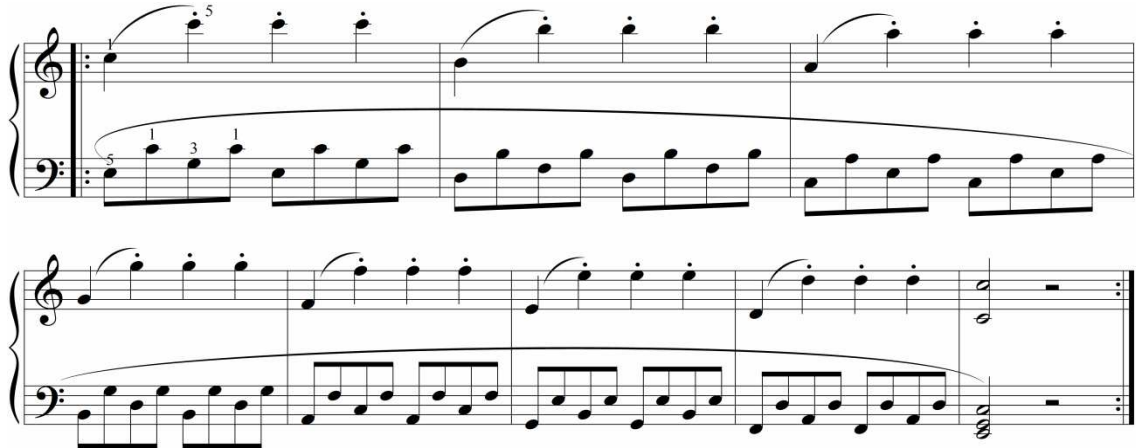
Şekil 27. Kalıp 8

Yukarıda şekil 27’de kalıp 8 görünmektedir. Bu kalıp çalışma kapsamında ele alınan sonatının otuz ikinci ölçüsüdür. Kalıpta görüldüğü gibi sağ elde re (kalın) - re (ince) oktav hareketi mevcuttur. Sol elde ise akor (Alberti bası) altılı konumdadır. Aşağıda bu ölçü hem sağ elde hem de sol elde geliştirilerek bir teknik egzersiz olarak sergilenmiştir.

Şekil 28. Egzersiz 18

Yukarıdaki Şekil 28’in, şekil 27’deki kalıp 8’in yapısıyla benzerlik taşıdığı görülmektedir. Bu kalıp do’dan (kalın), do’ya (ince) bir çıkıcı hareketle bir egzersiz haline dönüştürülmüştür. Oluşturulan bu egzersiz ile, sağ elde oktav atlamaları, bağsonu staccatosu vestaccatonun öğretiminin yanında, sol elde de Alberti basının farklı akor konumlarının pratiğini yapmak açısından oldukça önemlidir.

Şekil 29. Egzersiz 19

Yukarıdaki şekil 29, şekil 28’deki egzersizin yapı olarak aynısı işlevsellik olarak tam tersidir. Şekil 28’de çıkıcı olarak seyreden egzersiz, şekil 29’da inici olarak kendini göstermektedir. Bu sayede iki egzersizi de çalan öğrenci iki farklı şekilde teknik seviyesini geliştirmiş olacaktır.

Şekil 30. Egzersiz 20

Yukarıdaki şekil 30'daki egzersiz şekil 28'deki egzersizin si bemol majöre aktarılmış durumudur. Böylelikle hem ezginin rengi değişmiştir hem de çalan öğrenci için teknik kazanımları değişmiştir. Şekil 28'de do majör egzersiz, beyaz tuşlarla piyano tuşesinin ön kısmında çalınması gerekirken, şekil 30'da si bemol majör egzersiz ise bazı akor konumlarında piyano tuşesinin önünde (fa-re-la-re) bazı akor konumlarında ise tuşenin içinde (re-sib-fa-sib) çalınması gerektiği görülmektedir. Bu şekilde farklı kazanımların elde edilecek olması da piyano eğitimi için önemli bir durumdur.

Şekil 31. Egzersiz 21

Yukarıdaki şekil 31, şekil 30'daki egzersizin yapı olarak aynısı fakat işlevsellik olarak tam tersidir. Şekil 30'da çıkıcı olarak seyreden egzersiz, şekil 31'de inici olarak kendini göstermektedir. Bu sayede iki egzersizi de çalan öğrenci iki farklı şekilde teknik kazanımlar elde etmiş olacaktır.

Şekil 32. Kalıp 9

Yukarıda şekil 32'de kalıp 9 görünmektedir. Bu kalıp çalışma kapsamında ele alınan sonatinin otuz sekiz ve otuz dokuzuncu ölçüsüdür. Kalıpta görüldüğü gibi sağ elde altı sestene ulaşan inici küçük bir yapı mevcuttur. Sol elde ise sağ eldeki inici yapıyı ritmik olarak

destekleyen iki farklı (inceden kalına) sol sesi ve bir sonraki ölçüde ton sesleri (arpej) bulunmaktadır. Aşağıda bu kalıp hem sağ elde hem de sol elde geliştirilerek ve değiştirilerek özgün bir teknik egzersiz olarak sergilenmiştir.

Şekil 33. Egzersiz 22

Yukarıda şekil 33'de ki egzersizin sağ eli incelendiğinde şekil 32'deki ana kalıbın ses sınırlarının arttırıldığını görmekteyiz. Sağ eldeki bu inici hareket başlangıçtan bitişe kadar iki oktavı geçen bir ses sınırı içerisinde oluşmuştur. Bu şekilde tasarlanan egzersiz bir parmak hızlandırma çalışması olarak kullanılabilir. Sol elde ki akorlar şekil 32'deki ana kalıbın ritmik zamanlamasına benzerlik göstermesi için bir ve üçüncü zamanlarda kullanılmıştır. Akor dereceleri sağ eldeki ezgiye uygun olarak hesaplanıp yerleştirilmiştir.

Şekil 34. Egzersiz 23

Yukarıdaki şekil 34'deki egzersizin sağ eli, şekil 33 egzersiz 22 ile aynıdır. Bu egzersiz, sağ elin belirli bir yapıda gelişimi sağlanırken aynı zamanda sol elinde bu gelişime ortak olması düşünülerek oluşturulmuştur. Yukarıdaki egzersizin sağ ve sol eli aynı ezgiyi bir oktav aralıkla çalmaktadır. Sağ el ve sol el arasındaki fark şekil 34'ün birinci ölçüsünde açıkça görüldüğü gibi, parmak numaralarıdır.

Şekil 35. Egzersiz 24

Yukarıdaki şekil 35'deki egzersizin sağ eli,şekil 34 egzersiz 23 ile aynıdır. Bu egzersiz, sağ elin belirli bir yapıda gelişimi sağlanırken aynı zamanda sol elinde bu gelişime ortak olması düşünülerek oluşturulmuştur. Yalnız bu egzersizin şekil 34'deki egzersizden farkı sol elin sağ ele göre aşağıya doğru altılı aralıkta bulunmasıdır. Bu şekilde oluşturulan egzersiz tek seslilikten kurtulup çok sesli hale gelmiştir. Sağ elde mi notası ve sol elde sol notasıyla başlayan egzersiz, tam tersi şekilde sağ elde sol, sol elde de mi notası ile de uygulanabilir. Bunun yanında aynı egzersiz hiçbir notası değiştirilmeden do minör olarak da seslendirilirse ortaya daha farklı bir ses rengi çıkar ve egzersizin teknik kazanımları da değişen bu duruma göre çok farklı olacaktır.

4. Sonuçlar ve Öneriler

Yapılan bu çalışmada Clementi'nin Op.36 1 No'lu Do Majör Sonatini içerisinde egzersiz olarak tasarlanabilecek 9 kalıp belirlenmiş ve bu kalıplar üzerinden piyano çalan öğrencide, teknik seviyenin gelişimini sağlayacağı düşünülen 24 farklı egzersiz yazılmıştır.

Herhangi bir Sonatının kendi içerisinde tasarlanan egzersizlerin piyano öğrencisinin teknik birikimine katkı sağlayacağı bir gerçektir. Tasarlanan bu egzersizler sonatin içerisinde elde edildiği için, sonatini ve egzersizleri çalan öğrencinin ufkunu açacaktır. Bu sayede başka piyano eserlerini çalan öğrenci kendince o parça üzerinden benzer denemeler yapmaya çalışacaktır. Böylelikle müzikal yaratıcılık noktasında önemli bir aşama kaydedecektir.

Eğitimin iki unsuru vardır. Bunlar eğitimi veren ve eğitimi alandır. Piyano eğitimi göz önüne alındığında, piyanoyu öğreten öğretmen ve piyanoyu öğrenen öğrencinin uzun yıllar boyunca çalışmalarının karşılığı sonucunda, piyanoyu öğrenen öğrenci, bir gün piyanoyu öğreten öğretmene konumuna gelecektir. Bu ikili arasında öğretmen en büyük yüke sahiptir.

Bu çalışma kapsamında; bir eserden özgün egzersiz yazma yöntemini öğrencisine uygulayan öğretmen hem öğrencisine piyanoyu daha aktif bir şekilde kullanılabilecektir hem de farklı farklı ders kaynağı arayışı sıkıntısı çekmeden, öğrencisine yönelik küçük ama işlevsel egzersizler üretebilecektir.

Yapılan çalışmanın en önemli noktalarından biri şudur:

Çok basit olarak do majörde tasarlanan egzersizin bütün majör tonlara uygulanabilirliğini göstermektedir. Böylelikle do majör iken anlaşılması kolay olan egzersizin, diyez ya da bemol sayıları arttıkça daha da karmaşık hale geldiği görülmektedir. Bu durumun piyano öğrencisine en önemli katkısı, zaten do majör iken bildiği yapıyı farklı tonlarda da çalışması, onun tonal bilgisini ve bunun yanında piyano klavyesine hâkimiyetini de arttıracaktır.

Özetlemek gerekirse, piyano öğretmenleri ya da alan uzmanı araştırmacılar, bu çalışma kapsamında ele alınan sonatin dışında seçecekleri farklı piyano eserlerinden birçok etüt tasarlayabilirler. Bu egzersizleri her bir öğrencisi için farklı olarak da tasarlayabilirler. Çünkü her öğrencinin teknik ihtiyaçları bir birinden farklıdır. Bu egzersiz yazma yöntemi piyano dışındaki diğer çalgılarda da uygulanabilir.

KAYNAKÇA

- BAĞÇECİ, S. E. (2005). "Piyano Eğitiminde Müzikal Analizi Kavramı-Kapsamı ve Örnek Klavye Analizleri", *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt. 13, s. 159-176.
- BERINGER, Oscar. "Exercises Techniques Journaliers", *Boswoth Edition*, No: 94.
- DEMİROVA, G. (2008). "Piyano Eğitiminde Gam Tekniği Üzerine Düşünceler", *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Yıl. 8, Sayı. 15, s:15.
- ERCAN, N. (2008). *Piyano Eğitiminde İlke ve Yöntemler, 1. Basım*, Ankara: Sözkese Matbaası.
- KURTULDU, M. K. (2010). "Piyano Eğitiminde Alıştırma Çalmanın Öğrenci Başarısına Etkisi", *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 11, Sayı 1, Nisan 2010, Sayfa 245-256.
- PİSCHNA, "The Little Pischna – Le Petit Pischna", *Piyano İçin 48 Çalışma*, Etition Papajorju.
- SAY, A. (2001). *Müziğin Kitabı*, Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- ŞİŞMAN, Ç. (2010). " Viyolonsel Eğitiminde Kullanılan Başlıca Sol El Etütlerinin Etkili Öğrenme Açısından Analizi", IX. Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu 15-17 Aralık 2010, Marmara Üniversitesi.
- UÇAN, A. (1997). "Müzik Eğitimi, Temel Kavramlar-İlkeler-Yaklaşımlar", Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.